

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

OPISKELUHUOLLON PSYKOLOGIEN WEBINAARI

Opiskeluhuollon tutkimuksen kuulumiset ja psykologi
ryhmämuotoisen tuen äärellä

Toni Hartikainen ja Suvi Eskelinen

Miia Sainio

Jyväskylän yliopisto

Ketä olemme ?

Orientaatio

Tunnin sisältö

Ei virallinen
kannanotto vaan
pohdintaa

JYU nopeasti

Opiskeluhuollon
tutkimus

Opiskeluhuollon
opetus

Ryhmäkohtainen tuki

Oppimisen
edellytykset

Psykologi
asiantuntijana ei
toteuttajana

Käytäntö

Teoria

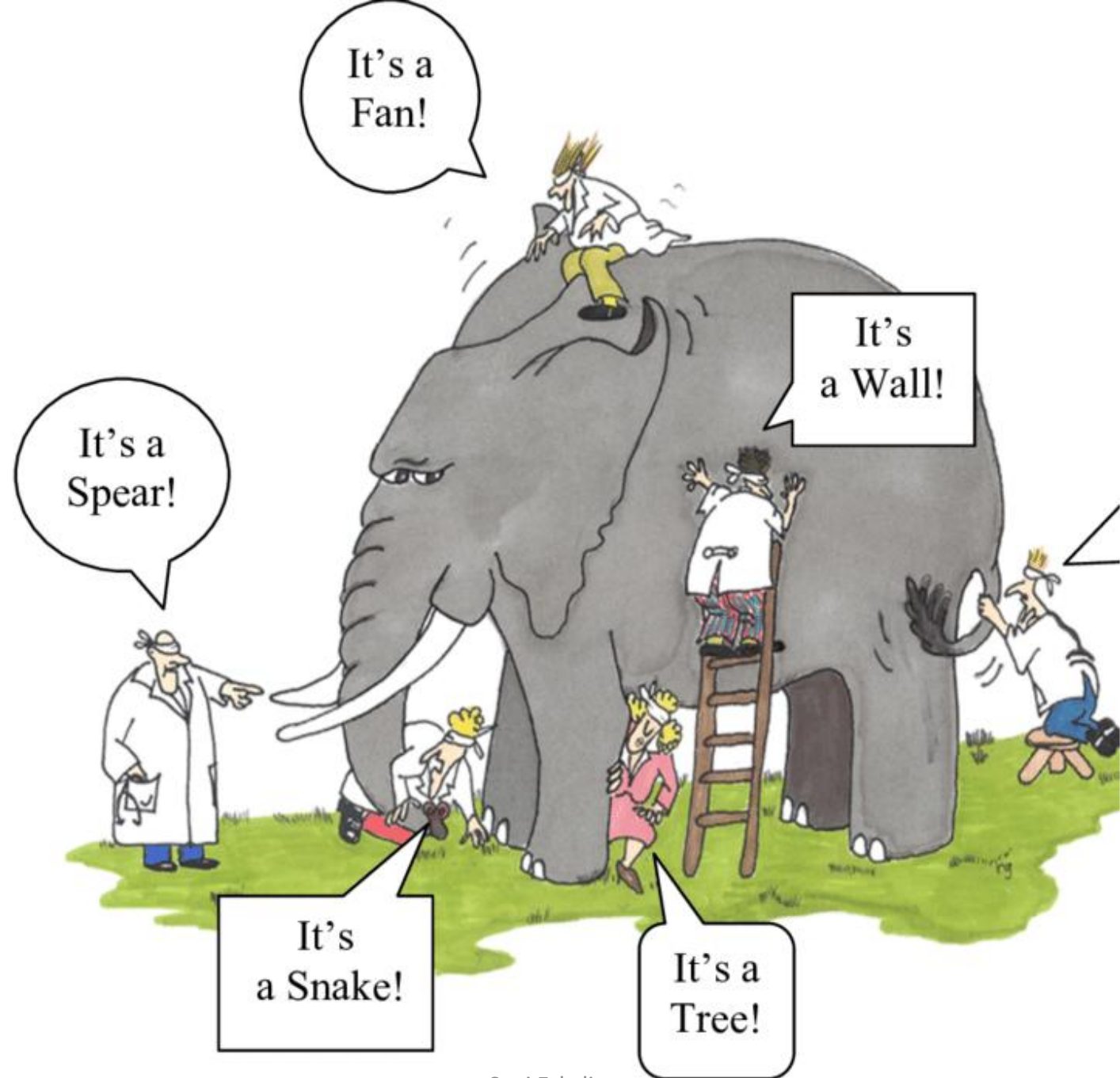
Tutkimus

18.11.2025

**NYT ON JUURI
OIKEA AIKA
KESKUSTELULLE**

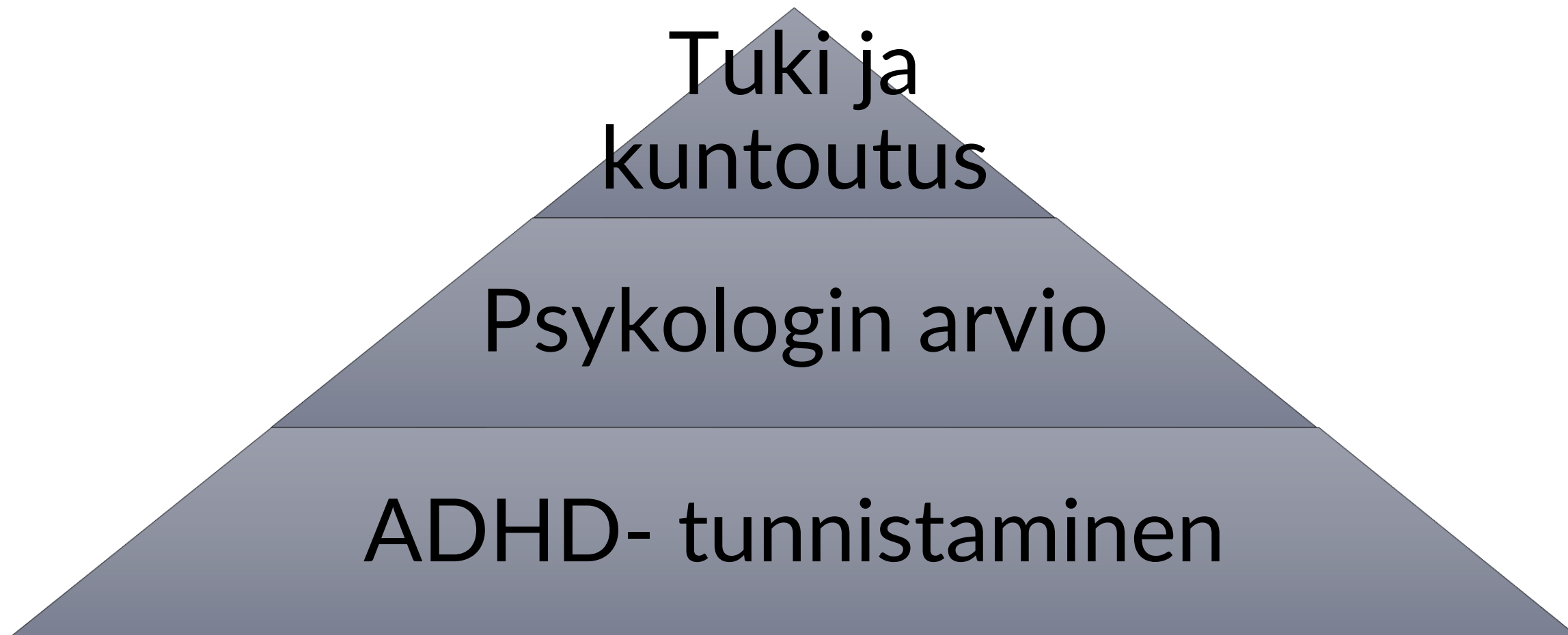
**MEIDÄN KAIKKIEN
ÄÄNIÄ TARVITAAN**

Suvi Eskelinen

18.11.2025

Tapausesimerkki hyvinvoinnin edistämisen työstä- psykologin rooli ADHD oppilaan asioissa

Mutta mitäpä jos se on vasta pyramidin kärki?

Yksittäisen oppilaan
diagnosointi, tuki ja
kuntoutus

Psykologin tuki ja
osaaminen opettajille

Keskittymistä ja toiminnanohjausta
tukeva oppimisympäristö- fyysinen,
psyykkinen ja sosiaalinen tuki

OPPILAITOSKÄSITYS SYSTEEMINEN

- Koulutuksen laatu paranee tehokkaimmin, kun sitä käsitellään kokonaisuutena ja eri tasojen prosessit, palautemekanismit sekä sidosryhmät nähdään monimutkaisena, yhteisvaikutteisena järjestelmänä.
- Koulutuksen laadun kehitys vaatii kokonaisvaltaista, systeemiteoreettista lähestymistapaa, jossa eri tasojen palautteet, sidosryhmät ja resurssit toimivat yhdensuuntaisesti.
- Gariran (2024) artikkelista “A Systemic Perspective to Realizing and Improving Quality of Education in Schools”

Mitä tämä tarkoittaa psykologin työnkuvalle?

Opiskeluhuollon tutkimusta

1. Yhteistyöllä hyvinvointia oppilaitokseen – hanke
2. Opiskeluhuollon tutkijaryhmä- seminaarit
 - Väitöskirjatutkijoita opiskeluhuollon teemoista
 - Mukana kaksi psykologia osana monialaista porukkaa

Opiskeluhuollon koulutusta

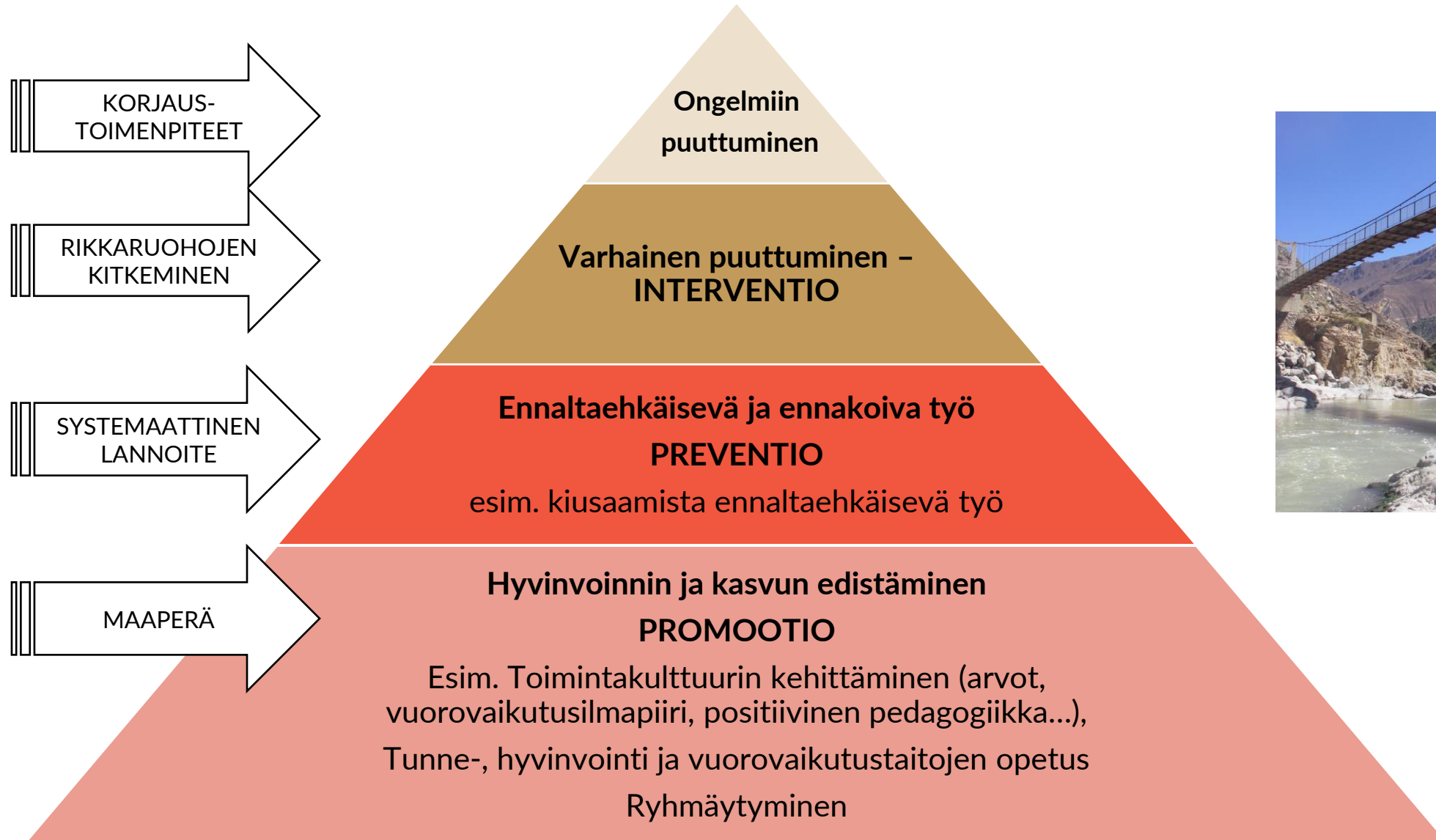
1. HYPPY!- koulutus
2. Opiskeluhuolto maisteriopinnoissa- Opiskeluhuollon erityisasiantuntijuus

Kaikessa meidän opetuksessa ja tutkimuksessa

Tavoite löytää keinoja tehdä vaikuttavaa työtä oppilaitosyhteisön tasolla

Hyvinvointityön rakentuminen ja siltametafora

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Psykologin rooli yhteisöllisessä hyvinvointityössä oppilaitoksissa

Väitöskirjatutkimus

Toni Hartikainen

31.10.2025

- Aineisto koostuu toistaiseksi Keski-Suomen oppilaitosten henkilökunnasta (opetushenkilöstä, opiskeluhuoltohenkilöstö, muu henkilöstö)
- Oppilaitosten määrä N=5
- Opetushenkilöstö ja muu henkilökunta vastasi kyselyyn, jossa kysyttiin psykologin työnkuvaan ja psykologin rooleihin liittyviä monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä psykologin työnkuvan kehittämisestä yhteisöllisen hyvinvointityön näkökulmasta
- Aineistoa pyritään laajentamaan vielä ja saamaan erityisesti psykologien vastauksia mukaan myös

- Viimeisen vuosikymmenen aikana lasten ja erityisesti nuorten kohdalla on puhuttu Suomessa ja kansainvälisesti mielenterveyskriisistä, jota COVID-19-pandemia syvensi merkittävästi (Aftab & Druss, 2023; Terveystieteiden tutkimuskeskus THL, 2021–2023)
- Opiskelu- ja opiskeluhuollon palveluiden saatavuus erityisesti psykologien ja lääkäreiden osalta on myös heikentynyt viimeisen kahden vuoden aikana (Hietanen-Peltola & muut, 2024)
- Psykologin työnkuva saattaa edelleen painottua yksilötyöhön ja opiskelu- ja opiskeluhuollon psykologipalveluiden yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita (Hietanen-Peltola & ym., 2019)

- Vuonna 2024 voimaan tulleesta psykologin asiakasmitoituksesta (780 opiskelijaa psykologia kohden) huolimatta yhteisölliseen hyvinvointityöhön panostaminen ei ole edistynyt (esimerkiksi Keski-Suomen hyvinvointialueen vuoden 2024 tilastoissa 15–20 % työajasta), kun verrataan vuonna 2019 (Hietanen-Peltola & ym.) julkaistuun selvitykseen opiskeluhuollon psykologipalveluiden yhdenvertaisuudesta, jossa kerrottiin psykologien käyttävän yhteisölliseen työhön 10–25 % työajasta koko Suomen tasolla keskimäärin

Teoriatausta 3

- Psykologin työtä oppilaitoksissa arvostetaan Suomessa ja kansainvälisesti ja toivotaan psykologin näkyvyyttä muunakin kuin testaajina ja terapeutteina (Ahtola & Kiiski-Mäki, 2013; Farrell ym., 2005)
- konsultatiivinen työote on yksi yhteisöllisen hyvinvointityön työkaluista ja on koettu arjessa merkitykselliseksi psykologin ja opetushenkilöstön välillä (Ahtola & Vainikainen, 2015; Farrell ym., 2005)

- Organisaation toimintakulttuuri voidaan nähdä yhteisön tapana toimia
 - Scheinin (1987; 2009) malli:
 - Uloin taso on se mikä näkyy ulospäin kuten mitä puhutaan ja tehdään
 - Välitaso sisältää asioita, joita tavoitellaan ja jotka ohjaavat toimintaa kuten julkiset arvot, säännöt ja ohjeistukset
 - Syvätaso pitää sisällään ydinoletuksia, joita ovat itsestään selvinä pidetyt ajattelutavat, uskomukset ja oletukset
 - Taustalla systeeminen ajattelu tai ainakin ymmärrys siitä

- Kansainvälisesti Macklem (2014) on koonnut e-kirjassaan laajasti näyttöä ja tutkimusta preventiivisestä mielenterveystyöstä oppilaitoksissa ja luonut tutkimukseen perustuen malleja toteuttaa preventiivistä mielenterveystyötä oppilaitosyhteisöissä
- Bostonissa on puolestaan kehitetty pitkittäistutkimukseen perustuva toimintamalli *Comprehensive Behavioral Health Model*, jossa psykologit johtavat oppilaitoksen mielenterveyttä edistävää työtä
 - o Mallista on saatu lupaavia tuloksia käyttäytymisterveyden toteuttamisesta, joka puolestaan ennustaa parempaa akateemista ja sosiaalista menestymistä (Pearrow ym. 2016)

Artikkeli 1 kvantitatiivinen aineisto

- Psykologin työnkuva oppilaitoksen opetus- ja muun henkilöstön näkökulmasta
 - Kuvailevat luvut viittaavat siihen suuntaan, että psykologin työnkuva oppilaitoksissa vaihtelee edelleen paljon ja se tunnetaan sen takia vaihtelevasti
 - Lisäksi psykologin saatavuudessa on eroja toisen asteen ja perusasteen välillä esimerkiksi konsultatiivisessa työssä (1), kouluttamisessa (2), ryhmämuotoiseen toimintaan osallistumisessa (3) ja aktiivisuudessa yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa (4) siten, että psykologin saatavuus heikkenee toiselta asteelta perusasteelle mentäessä kaikissa neljässä kategoriassa ja yhteisötason aktiivisuudessa siirryttäessä kategoriasta 1 kohti kategoriata 4
 - Lisäksi oli havaittavissa, että työkokemuksen lisääntyessä kaikissa ryhmissä yhteisötason työn muodot vähenevät

Artikkeli 1 kvalitatiivinen aineisto

- Psykologin työnkuva opetus- ja muun henkilöstön mielestä
 - Avoimissa kysymyksissä vastauksissa korostuivat yksilötyö kuten erilaiset oppimiseen, neuropsykiatrisiin häiriöihin ja mielenterveyteen liittyvien arviointien tekeminen, oppilaiden keskustelukäynnit sekä konsultaatiot yksittäisten oppilaiden asioissa
 - Yhteisöllisen työn näkökulmasta yksi vastaus korostui ylitse muiden ja se oli epätietoisuus psykologin työnkuvasta yhteisötasolla
 - Psykologityön yhteisöllisyyden kehittämistä koskeneet avoimet vastaukset puolestaan toivat esille enimmäkseen sen, että psykologin näkyvyyttä oppilaitoksen arjessa ja hyvinvoinnin edistäjänä toivotaan, mutta harvoissa vastauksissa annettiin konkreettisia esimerkkejä

=> Mikään ei ole siis muuttunut Ahtola & Kiiskimäen (2013) tutkimustuloksista!

Artikkeli 2 hahmotelma

- Tarkoituksena kerätä laadullista haastatteluaineistoa opiskeluhuollon psykologelta, jolla kartoitetaan syvemmin yhteisöllistä hyvinvointityötä estäviä tekijöitä tällä hetkellä
 - Hypoteesit estävistä tekijöistä
 - Organisatoriset
 - Yhteiskunnalliset
 - Henkilökohtaiset mieltymykset
 - Vajavainen koulutus yhteisötason työmuodoista

Artikkeli 3 hahmotelma

- Mitkä tekijät tukevat yhteisöllisen hyvinvointityön toteutumista psykologityössä?
 - Mitä ovat toimiviksi koetut yhteisöllisen työn muodot?
 - Mikä on realismia ja voiko yleistä käsitystä haastaa?
- => Tutkimuksen tavoitteena on luoda psykologin yhteisöllisen hyvinvointityön mittari, jota voidaan kehittää ja jolla voidaan luoda rakenteita psykologin tekemälle yhteisölliselle hyvinvointityölle

Pohdintaa oppimisen tuen uudistuksesta

- Käytännöt muodostuvat
- Psykologien näkökulmasta
- Systeeminen ajattelu
- Pitääkö olla mukana kaikessa?

Psykologin työ on opiskeluhuoltoa

- Perusopetuslaki ei määritä opiskeluhuollon psykologin työtä. Kaikki psykologin työ on opiskeluhuoltoa.
- Psykologin opetusryhmään kohdistuva luokkatyöskentely on yhteisöllistä opiskeluhuoltotyötä
- Psykologi edistää oppimista ja sen edellytyksiä opiskeluhuoltolain perusteella (vrt. oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt)
- Opettaja on samassa tilanteessa ja voi psykologin työparina voi antaa ryhmäkohtaista oppimisen tukea.
- Myös opettajille kuuluu yhteisöllinen opiskeluhuolto, vaikea erottaa toisistaan

- Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt esi- ja perusopetuksessa sekä järjestettävä ryhmäkohtaisia tukimuotoja osana perustoimintaa
- Ryhmäkohtaisia tukimuotoja on annettava suunnitelmallisesti oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyiden lisänä.
- Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat
 - opettajan antama yleinen tukiopeus
 - opetuskielen tukiopeus
 - erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä.

Multiprofessionaalinen yhteistyö

- Useiden eri alojen ammattilaiset työskentelevät rinnakkain, mutta kukin omasta asiantuntijuudestaan käsin

Interprofessionaalinen yhteistyö

- Eri alojen ammattilaiset tekevät tiivistä yhteistyötä ja jakavat vastuun yhteisestä tavoitteesta ja päätöksenteosta
- Lähtökohtaisesti vuorovaikutteista, valtaa ja tietoa jakavaa ja kaikille osapuolille uutta ymmärrystä tuottavaa
- Se soveltuu erityisesti ongelmiin, joihin ei ole yksiselitteistä ratkaisua.

transprofessionaalinen yhteistyö

- Ammattilaiset ylittävät perinteiset ammattirajat niin, että roolit, osaaminen ja vastuut limittyvät joustavasti tilanteen tarpeen mukaan.
- ominaista ammatillisten rajojen hämärtyminen ja osapuolten tiedon ja taidon yhteensulautuminen.
- Työskentelyssä keskeistä on intensiivinen, reflektiivinen vuorovaikutus, joka perustuu luottamukseen, turvallisuuteen ja toisen ammattilaisen työn sisältöjen ja vastuualueiden tuntemukseen.
- voi tuottaa ammattilaisille uutta osaamista ja onnistumisen kokemuksia
- edellyttää omalta mukavuusalueelta poistumista ja vahvaa yhteiseen työhön sitoutumista myös tunnetasolla, eikä yhteinen flow ole mahdollista ilman, että hyväksytään myös riski suureen yhteiseen pettymykseen.
- **Se edellyttää, että kunkin oma ammatti-identiteetti ja asiantuntijuus on ensin selkeä ja kaikkien osapuolten tunnistama**

Psykologin konsultatiivisen työn vaikutus voi näkyä

- opettajan toiminnan muuttumisena luokkatilanteessa
- opettajan taitojen ja/ tai asenteiden muuttumisena
- oppilaan toiminnan muuttumisena luokkatilanteessa

Mielenterveyskonsultaatio

Konsultoiija suuntautunut konsultaatio	Asiakassuuntautunut konsultaatio
Neuvonantoprosessi, jossa keskitytään erityisesti konsultoiijan osaamiseen, kokemukseen ja näkemykseen. Tässä lähestymistavassa korostetaan konsultoiijan asiantuntemusta ja taitoja, joiden avulla hän tarjoaa neuvoja ja ratkaisuja asiakkaan ongelmiin ja haasteisiin Lähtökohtana opettajan/konsultoiijan kertomus ja kokemus oppilaasta Psykologi ei itse pyri arvioimaan oppilasta vaan opettajan/konsultoiijan rooli, kokemus ja toiminta on työnkohteena	Ammatillisen neuvonannon prosessi, jossa keskitytään vahvasti asiakkaan tarpeiden, tavoitteiden ja odotusten ymmärtämiseen ja täyttämiseen. Psykologi muodostaa oman näkemyksen oppilaan tilanteesta Psykologi suosittaa aktiivisesti toimintatapoja Pyritään mahdollisimman objektiiviseen kuvaan tilanteesta Konsultaation sisältö kerrotaan myös oppilaalle/vanhemmille

Yhteistyömalleista esimerkkinä behavioraalinen konsultaatio

- Tutkittu paljon kouluympäristössä (ks. Sladeczek, Heath, Blidner & Lanaro, 2003).
- tarkoitetaan työskentelytapaa, jossa
 - opettaja ja psykologi suunnittelevat interventiot yhdessä
 - opettaja toteuttaa ne
 - yhdessä arvioivat interventioiden toimivuutta systemaattisesti.

Konsultaation onnistumista heikentää

- käytettyjen menetelmien vakiintumattomuus
- konsultointiin suoraan liittyvän koulutuksen puute
- opettajien ja muiden yhteistyökumppaneiden tottumattomuus työtapaan
- konsultaation yleinen hyväksyttävyys työskentelymuotona
- psykologin ja koulun muiden työntekijöiden suhde
- konsultoinnin kohteena olevien käyttäytymismuotojen tunnistaminen.

Huomio oppimisympäristöön

OPPIMISYMPÄRISTÖ

- Oppilaitos missä on
- helppoa keskittyä
 - vuorovaikuttaa,
 - säädellä tunteita
 - luoda sosiaalisia suhteita
 - oppia

PSYKOLOGIN TYÖVÄLINEET

- Paikat:
- Henkilökohtaiset suhteet
 - Opiskeluhuoltoryhmä

- Työvälineet_
- Systeeminen ajattelu
 - Oppilaitos on asiakas
 - Konsultatiivinen ote
 - Asiantuntijarooli

Mitä eroa on onko opettamisen vai oppimisen asiantuntija?

- Tiedämmekö me mitä toinen osaa tai ei eli ymmärtääkö opettaja ja psykologi toisiaan?

Pedagogiikka korostuu – hyvää ja huonoa

- Opiskeluhuollon velvoittavuus pois? Hyvä ja huonoa?
 - Miten edelleen monialaisesti?
 - Pois turhat paperikonsultaatiot
- Ei ulkoisteta ja jäädä sivuun

Kumman perusteella voimme suunnitella ryhmäkohtaista tukea paremmin

- Diagnoosi
- Pedagogiikka
 - Esim. matematiikassa, lukemisessa jne.

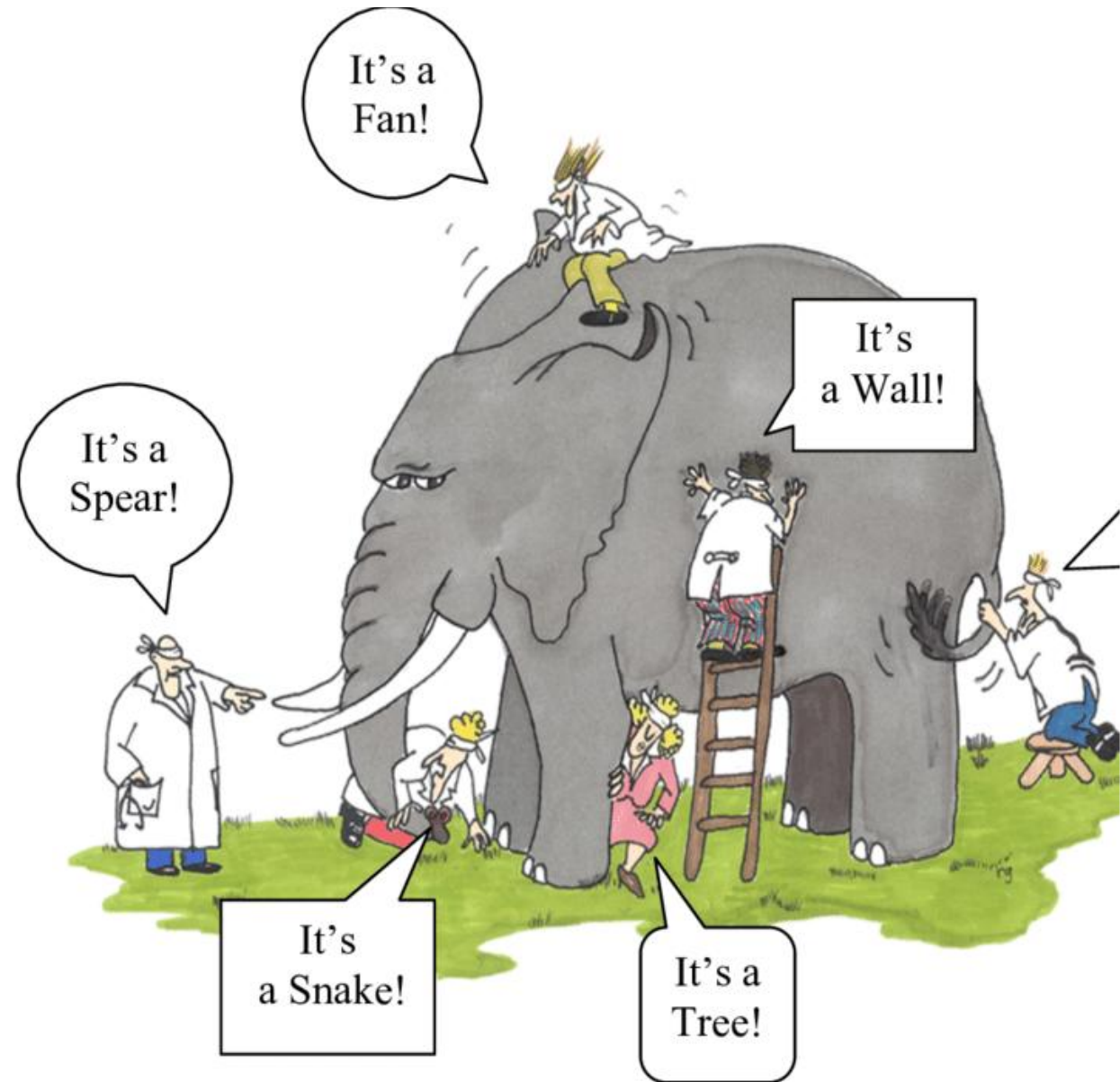
Ollaanko seulomassa vai oppimisen asiantuntija?

Kehityopsykologian merkitys yleisesti

- Mitkä asiat vaikuttavat oppimiseen?

Me valitsimme kaksi tähän

- Oppimisen teorioita on monia
- Löydetään erilaisia tapoja tarkastella ilmiöitä

Lähikehityksen vyöhyke

- Miten määritellään nykyinen osaamisen taso
- Mistä kerätään tietoa ja päätellään

Sitten vasta laitetaan tavoite oppimiselle ja suunnitelmalle

TÄMÄ ON PEDAGOGINEN ASIA

Tässä psykologi keskusteluissa apuna, ei suoraa tutkimukseen

Opettajan tehtävä

- **Lähikehityksen vyöhyke** alue joka on yksilön nykyisen osaamisen ja hänen potentiaalinsa välissä.
- **Nykyinen kehitystaso:** mitä oppija pystyy tekemään yksin.
- **Potentiaallinen kehitystaso:** mitä oppija pystyy tekemään **tuen avulla**
- Lähikehityksen vyöhyke = tämä väli.
- Oppiminen on tehokkainta, kun toiminta sijoittuu **juuri tälle alueelle**: ei liian helppoa, mutta ei ylivoimaista.
- Oppijan onnistumisprosentti on noin 70–85 % (eli tehtävät ovat sopivan haastavia, mutta ei ylivoimaisia). Tämä vaihtelee iän, taitotason ja motivaation mukaan.
- **Vygotskin mukaan opettajan tehtävä on tunnistaa oppijan lähikehityksen vyöhyke ja ohjata toimintaa siellä.**

Temperamentti

Liisa Keltinkangas-Järvinen: Temperamentti ja koulumenestys

- Temperamentti vaikuttaa siihen, miten opettaja arvioi oppilasta ja miten hän opettaa. Jos opettaja tunnistaa oppilaan temperamentin, hän voi mukauttaa opetustaan paremmin.
- Opettajalle temperamentti merkitsee haasteen: eri oppilaat tarvitsevat erilaista ohjausta ja tukea.
- Temperamentin tunnistaminen ja huomioon ottaminen varhain kouluympäristössä voi vähentää erityisopetuksen tarvetta ja ehkäistä syrjäytymistä.
- Oppilaan temperamentti voi vaikuttaa vuorovaikutukseen opettajan ja muiden oppilaiden kanssa: esim. aktiivinen tai herkkä lapsi voi vaatia erilaista lähestymistapaa.
- Temperamenttia huomioimalla voidaan vähentää riski alisuoriutumiseen tai väärinymmärryksiin (esim. opettajan matalat odotukset herkälle oppilaalle).

Temperamentti

Liisa Keltinkangas-Järvinen: Temperamentti ja koulumenestys

- Sensitiivisyys (herkkyys): Korkea sensitiivisyys voi tarkoittaa vahvaa reagointia ympäristön ärsykkeisiin ja tunteisiin. Tämä voi olla sekä etu että haaste koulussa.
- Aktiivisuus: Erittäin aktiivinen lapsi voi olla käytösaktiivinen, mikä saattaa häiritä keskittymistä ja oppimista. Toisaalta matala aktiivisuus voi joskus merkitä passiivisuutta tai vähäistä aloitteellisuutta.
- Sopeutuvuus / joustavuus: Joustava lapsi mukautuu hyvin uusiin tilanteisiin ja muutoksiin, mikä helpottaa koulunkäyntiä. Matala sopeutuvuus voi tehdä siirtymistä ja muutoksia hankalammiksi.
- Sinnikkyys (peräänantamattomuus): Korkea sinnikkyys voi edistää opiskelua ja ongelmien ratkaisemista – lapsi jaksaa yrittää vaativissa tehtävissä.
- Häirittävyys: Lapsi, joka häiriintyy helposti, voi kokea vaikeutta keskittyä, mikä vaikuttaa oppimiseen negatiivisesti.
- Rytmisyys / ennustettavuus: Jos lapsen päivittäinen rytmi (esim. nukkuminen, syöminen) on ennustettava, se tukee koulunkäyntiä. Epäsäännöllinen rytmi voi tuoda haasteita.
- Lähestyminen / vetäytyminen: Lähestyvä lapsi on utelias ja sosiaalinen, vetäytyvä lapsi taas varautunut tai ujo — kumpikin tyyppi voi menestyä, mutta eri tavoin.
- Intensiivisyys: Korkea tunne- ja toiminnan intensiivisyys voi vauhdittaa oppimista, mutta myös aiheuttaa ylikuormitusta. Mieliala: Temperamentti vaikuttaa myös siihen, onko lapsen perusmieliala positiivinen vai negatiivinen, mikä voi heijastua koulumotivaatioon ja oppimiseen.

Yhteydenotot
Toni Hartikainen
totahart@jyu.fi

Suvi Eskelinen
suvi.t.eskelinen@jyu.fi

